

هفت شهر کتاب

مجموعه آثار در زمینه مردم‌شناسی، تاریخ و ادبیات

نویسنده

سید علی بن داود

مؤسسه انتشارات امیرکبیر

تهران، ۱۳۹۳

سرشناسه: آل داود، سیدعلی، ۱۳۳۱-
عنوان و نام پدیدآور: هفت شهر کتاب: پنجاه گفتار در زمینه مردم‌شناسی، تاریخ و ادبیات / نوشته سیدعلی آل داود.

مشخصات نشر: تهران: امیرکبیر، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری: ۶۰۰ ص: مصور.

شابک: 978-964-00-1548-3

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.

بازداشت: وازنامه.

یادداشت: کتابنامه.

یادداشت: نمایه.

عنوان دیگر: پنجاه گفتار در زمینه مردم‌شناسی، تاریخ و ادبیات.

موضوع: فرهنگ و آداب -- قرن ۱۴.

ردیف کتابخانه کنگره: ۱۳۹۱ ۷ ۷۴۵ ل/ ۷۹۴۱ PIR

ردیف کتابخانه مجلس: ۸۴۶۲ ق ۸

شماره کتابشناسی: ۳۱۳۶۶

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۰۰-۱۵۴۸-۳

مؤسسه انتشارات امیرکبیر

تهران: خیابان جمهوری اسلامی، میدان استقلال، صندوق پستی: ۱۱۳۶۵

هفت شهر کتاب: پنجاه گفتار در زمینه مردم‌شناسی، تاریخ و ادبیات

© حق چاپ: ۱۳۹۲، مؤسسه انتشارات امیرکبیر www.amirkabir.net

نوبت چاپ: اول

نویسنده: سیدعلی آل داود

حروف متن: میترا ۱۳

چاپ و صحافی و لیتوگرافی: چاپخانه سپهر، تهران، خیابان ابن سینا (بهارستان)، شماره ۸

شمارگان: ۳۰۰

بها: ۲۵۰۰۰۰ ریال

همه حقوق محفوظ است. هر گونه نسخه برداری، اعم از زیراکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی، و اقتباس در گیومه در مستند نویسی، و مانند آنها) بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

فهرست

پیشگفتار ۹

بخش اول: تحقیقات ادبی و متن‌شناسی

۱۳	کهن‌ترین داستان پیامبران به زبان فارسی
۳۳	امام فخر رازی در تبریز
۴۰	قصیده ابوالمفاخر رازی منسوب به امام فخر رازی
۵۲	پیدایش و زوال جهان به روایت یک کتاب کهن نجومی
۶۳	سیمای شهر تبریز در قرن هشتم به روایت سفینه تبریز
۶۷	بررسی سندی نویافته از سفینه تبریز
۷۴	ترجمه کهن وصایای افلاطون و فیثاغورس به فارسی
۸۲	شاعران زن در عرفات العاشقین
۹۶	آخرین بازمانده خاندان آل صاعد

بخش دوم: پژوهش‌هایی در مردم‌شناسی، تاریخ و حقوق ایران

۱۰۲	وصف گروه‌های اجتماعی در شیراز یک‌صدسال پیش
۱۱۵	تاریخچه آیین دادرسی در ایران
۱۲۴	رساله‌ای کهن در حقوق اساسی و اداری ایران
۱۵۱	برگی از تاریخ ثبت اسناد در ایران با نگاهی به دفتر اسناد شیخ فضل‌الله نوری
۱۶۲	کاتب، اجیر کتابفروش
۱۶۸	گزارش و تصویر از روسیه یک‌صد و شصت سال پیش
۱۷۹	نگاه اجمالی به اسناد و نامه‌های امیرکبیر
۱۸۵	دو نامه از دکتر مصدق در باب تعمیر بیمارستان نجمیه

بخش سوم: تحقیقات مردم‌شناسی و تاریخی در ناحیه خور و بیابانک

۱۹۱	حوادث عصر مشروطه در مناطق مرکزی ایران
۲۰۰	مهاجرت گروهی از ایل کلهر به خوریابانک
۲۰۷	اسناد سیاسی و فرهنگی جندق و بیابانک در مجموعه بیوتات
۲۳۴	نامهٔ منتخب‌السادات جندقی به ملک‌الشعراى بهار دربارهٔ واقعهٔ نایب حسین کاشی
۲۳۶	فرمانروایی مسعود لشکر در جندق و بیابانک
۲۴۶	ری‌های سرگرمی‌های کودکانهٔ یک‌صدسال پیش در خوریابانک
۲۵۵	گلشن و تفرج در خوریابانک
۲۶۱	یادنامه‌ای کهنه با سکی نو
۲۶۶	سوسی‌های یغمایی
۲۷۰	مستمری نمای جندق از دیوان قاجار
۲۸۴	مرثیه‌سرایی و وجههٔ دورهٔ قاجار

بخش چهارم: ۱. حقیقت‌نشر ۲. درگذشت معاصران ۳. چند گزارش

۳۱۳	دستبرد ناشر به میراث مؤلف
۳۱۷	ثبت و تملک کتب و اسناد خطی تاریخی ناماها با واقعیات و منافع ملی
۳۲۲	زندگی‌نامهٔ حبیب یغمایی از ولادت تا نو
۳۲۸	اجمالی از زندگی و خدمات حبیب یغمایی
۳۳۳	حبیب یغمایی در دنیای مطبوعات
۳۳۸	درگذشت دکتر شرف‌الدین خراسانی
۳۴۰	شصت سال با کتاب نگاهی به زندگی و آثار اقبال یغمایی
۳۴۶	سه نامه دربارهٔ ویس و رامین (از مجتبی مینوی و محیط طباطبایی)
۳۵۱	گزارش دو سمینار
۳۶۰	ضرورت تدوین فهرست جامع نسخه‌های خطی فارسی در تاجیکستان

بخش پنجم: نقد و معرفی کتاب

۳۶۹	پژوهشی مفصل در تهران‌شناسی
۳۷۵	کتاب‌شناسی موسیقی ایرانی
۳۷۸	فهرست توصیفی مقالات جشن‌نامه‌ها و یادنامه‌ها

بخش ششم: چند رساله و منظومهٔ تاریخی و ادبی

۳۸۳	انتخابات زنجان در مجلس چهارم (رسالهٔ منتشر نشده‌ای از علامه دهخدا)
-----	--

۳۹۹		اختیار کاشان در انتخابات دوره ششم مجلس
۴۳۲		منظومه‌ای در نکوهش تنباکو
۴۳۹		روزنامهٔ اتفاقیهٔ شاهرود و بسطام در ۱۲۹۳ ه‍.ق
۴۴۸		نوشته‌ای دربارهٔ عباس میرزا
۴۵۲		نزع استبداد و واپسین تشنجات آن (سید محمدعلی جمالزاده)
۴۶۱		برگزیدهٔ مجموعهٔ مجموعهٔ داستان عامیانهٔ کهن فارسی (اوایل قرن هفتم هجری)
۵۰۳		فرهنگ واژه‌های عامیانه (در دورهٔ قاجار)
۵۲۷		ترویج نامتوسین زن خواستن در دورهٔ قاجار
۵۵۰		شاهنامهٔ هاتنه خرنسار (حکایت فتوحات شاه اسماعیل صفوی)

پیشگفتار

چند سال پیش نخستین مجموعه مقالات و نوشته‌های نگارنده تحت عنوان *هفت اقلیم* کتاب انتشار یافت. این کتاب حدود ۱۰۵ مقاله و نوشته بود که اکثر آن‌ها قبلاً در نشریات *نامه فرهنگستان* و *سر دانش* به چاپ رسیده بود و سپس گردآوری و در چند بخش گوناگون تدوین یافت.

اینک دومین مجموعه مقالات من را خدمت شما می‌رسانم. یکی کمتر انتشار می‌یابد. مجلد نخست بیشتر مشتمل بر نوشته‌ها و پژوهش در نقد تاریخی یا معنای آنچه‌های خطی بود، اما اثر حاضر به‌رغم حجم کمتر حاوی موضوعات متنوع‌تری است و به‌خصوص دربرگیرنده مقالاتی در حوزه مردم‌نگاری است. نویسنده البته دانش آموخته مردم‌شناسی و مردم‌نگاری نیست، اما به این مباحث علاقه‌مند است و همواره اهمیت آن را درمی‌یابد و نوشته‌های مربوط به این قسمت صرفاً نشان‌دهنده علاقه زایدالوصف او به این گونه پژوهش‌هاست.

کوشیده‌ام در هر مقاله و نوشته، مطلب تازه‌ای عرضه شود از برکت نویی پژوهش‌های انجام‌شده و تکرار سخنان دیگران همواره پرهیز داشته‌ام. البته استناد به آثار و سسما ان پژوهشگران برجسته معاصر را، برای روشن شدن زوایای تاریک برخی زمینه‌ها ضروری می‌دانم و من نیز از این روش استقبال کرده‌ام.

این مجلد موسوم به *هفت شهر کتاب* و حاوی شش بخش است: بخش اول تحقیقات علمی و متن‌شناسی و مشتمل بر نه مقاله است. نخستین مقاله در معرفی کتاب *تاج‌القصص* - کهن‌ترین اثر فارسی در قصه‌های پیامبران است. پس از نشر این مقاله، اصل کتاب را به اهتمام فرهنگستان زبان و ادب فارسی در دو مجلد منتشر کرده‌ام. دو مقاله دیگر این بخش هم به بررسی کتاب مهم سفینه تبریز اختصاص یافته و شکل منظم شده و مکتوب سخنرانی‌های نگارنده در باب آن کتاب است. بخش دوم، پژوهش‌هایی در مردم‌شناسی، تاریخ و حقوق ایران نام گرفته و مشتمل بر هشت مقاله است. بخش سوم، تحقیقات مردم‌شناسی و تاریخی در ناحیه خور بیابانک؛ نویسنده

از دیرباز در باب زادگاه خود مقالاتی انتشار داده و گزیده آن‌ها را در این بخش جای داده است. بخش چهارم، حقوق نشر و درگذشت معاصران؛ در باب حقوق نشر و تکالیف ناشران و مؤلفان در برابر یکدیگر، تاکنون مطالب اندکی انتشار یافته، دو مقاله از ده مقاله این بخش به مطلب فوق اختصاص یافته است. بخش پنجم، نقد و معرفی کتاب و کوتاه‌ترین قسمت کتاب و تنها شامل نقد و بررسی سه اثر است. بخش ششم، چند رساله و منظومه تاریخی و ادبی، مفصل‌ترین بخش کتاب است و در آن ده رساله، منظومه و یا نوشته کوتاه همراه با مقدمه و تعلیقات آورده شده است. بیشتر این رساله‌ها سابقاً به‌عنوان ضمیمه‌نامه فرهنگستان انتشار یافته است.

ویست‌ونهمین این سطور، جز مقالات مندرج در این دو مجلد، صدها مقاله برای دانشنامه‌ها از جمله: دایرةالمعارف، دایرةالمعارف اسلامی، دانشنامه ایران، دانشنامه ادب فارسی، دانشنامه جهان اسلام و چند دایرةالمعارف دیگر نوشته، خصوصاً برای فرهنگ آثار ایرانی - اسلامی تاکنون تردیک به سیصد مقاله تألیف کرده که قسمت عمده آن‌ها در سه جلد این اثر به چاپ رسیده است. امید است توفیقی به دست آید و تالاف دانشنامه‌ها نیز در مجلداتی جداگانه گردآوری و انتشار یابد.

تهران - ۱۰ بهمن ۱۳۹۱

سیدعلی آل‌داود